

27.

Mój związek z pracą, nauką, sztuką¹

I. PROSPEKT WARTOŚCI

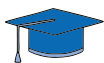
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój intelektualno-duchowy

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Kształtowanie postawy zgłębiania wiedzy

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Umiejętność rozwijania swojego człowieczeństwa

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Co to znaczy człowieczeństwo?

¹ „Stworzony bowiem na obraz i podobieństwo Boga Samego wśród widzialnego wszechświata, ustanowiony, aby ziemię czynić sobie poddaną, jest człowiek przez to samo od początku powołany do pracy”. LE Wprowadzenie.

- Wartości w sztuce zrealizowane przez człowieka.
- Jakie są współczesne zagrożenia dla sztuki?

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Człowiek powołany jest do pracy² i do twórczości.
- „Człowiek staje się bardziej sobą przez coraz pełniejsze poznanie prawdy”³.
- Sztuka jest dla człowieka pomocą w interpretowaniu rzeczywistości⁴.

Zasady

- Swoją pracę przyczyniam się do pomnażania dobra wspólnego narodu⁵.
- Uczę się swojego człowieczeństwa i badam otaczającą mnie rzeczywistość.
- Interesuję się współczesnymi zagadnieniami sztuki.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Praca jest dobrem człowieka⁶.

² Jan Paweł II, W imię przyszłości kultury. Przemówienie do przedstawicieli UNESCO, Paryż, 2.02.1980, w: tegoż, *Wiara i kultura*, dz. cyt., s. 76.

³ „Wszelka autentyczna sztuka interpretuje rzeczywistość pozostającą poza zasięgiem zmysłów. Rodzi się z milczenia, zachwyty lub protestu szczerego serca. Stara się przybliżyć tajemnicę rzeczywistości. to, co jest istotą sztuki, mieści się w głębi człowieka, tam, gdzie dążeniu do nadania sensu swojemu życiu towarzyszy przelotne poczucie piękna i tajemniczej jedności rzeczy”. Jan Paweł II, Homilia wygłoszona w czasie Mszy św. dla artystów, Bruksela, 20.05.1985, w: tegoż, *Wiara i kultura*, dz. cyt., s. 292.

⁴ „Człowiek swoją głębszą tożsamość ludzką łączy z przynależnością do narodu, swoją zaś pracę pojmuję także jako pomnażanie dobra wspólnego wypracowywanego przez jego rodaków, uświadamiając sobie przy tym, że na tej drodze praca ta służy pomnażaniu dorobku całej rodziny ludzkiej, wszystkich ludzi żyjących na świecie”. LE 10.

⁵ „Praca jest dobrem człowieka – dobrem jego człowieczeństwa – przez pracę bowiem człowiek nie tylko przekształca naturę, dostosowując ją do swoich potrzeb, ale także urzeczywistnia siebie jako człowieka, a także poniekąd bardziej staje się człowiekiem”. LE 9.

⁶ „Człowiek, który bardziej «jest» również przez to, co «ma», co «posiada» – musi umieć «posiadać» tj. dysponować i gospodarować środkami posiadania dla dobra własnego i dobra ogółu. A do tego nieodzowne jest takie wykształcenie”. Jan Paweł II, imię przyszłości kultury. Przemówienie do przedstawicieli UNESCO, Paryż, 2.02.1980, w: tegoż, *Wiara i kultura*, dz. cyt., s. 76.

- Wykształcenie umożliwia człowiekowi korzystanie z osiągnięć nauki, kultury i sztuki⁷.
- Sztuka kształtuje dojrzałe życie człowieka.

Zasady

- Szacunek dla pracy i wartość pracowitości stanowią ważny element wychowania mojego dziecka⁸.
- Pomagam dzieciom w zdobywaniu wykształcenia.
- Sztuka inspirowa mnie do tworzenia relacji osobowych opartych na miłości, wierze i nadziei (małżeństwo, rodzina, przyjaźń).

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Człowiek jest podmiotem pracy⁹.
- Nauka powinna bronić życia ludzkiego.
- Sztuka powinna przekazywać piękno i pełną prawdę o człowieku.

Zasady

- Stosuję etyczne zasady pracy¹⁰.
- We wszystkich dziedzinach nauki powinien panować prymat etyki¹¹.

⁷ „Praca i pracowitość warunkują także cały proces wychowania w rodzinie właśnie z tej racji, że każdy «staje się człowiekiem» między innymi przez pracę, a owo stawanie się człowiekiem oznacza właśnie istotny cel całego procesu wychowania”. LE 10.

⁸ „Człowiek dlatego ma czynić sobie ziemię poddaną, ma nad nią panować, ponieważ jako «obraz Boga» jest osobą, czyli bytem podmiotowym uzdolnionym do planowego i celowego działania, zdolnym do stanowienia o sobie i zmierzającym do spełnienia siebie. Jako osoba jest tedy człowiek podmiotem pracy. Jako osoba pracuje, wykonuje różne czynności przynależące do procesu pracy, a wszystkie one, bez względu na charakter, mają służyć urzeczywistnianiu się jego człowieczeństwa, spełnianiu osobowego powołania, które jest mu właściwe z racji samego człowieczeństwa”. LE 6.

⁹ „Nie ulega bowiem wątpliwości, że praca ludzka ma swoją wartość etyczną, która wprost i bezpośrednio pozostaje związana z faktem, iż ten, kto ją spełnia, jest osobą, jest świadomym i wolnym, czyli stanowiącym o sobie podmiotem”. LE 6.

¹⁰ „I proszę Was: użyjcie wszystkich sił, by wprowadzić i respektować we wszystkich dziedzinach nauki prymat etyki”. Jan Paweł II, W imię przyszłości kultury. Przemówienie do przedstawicieli UNESCO, Paryż, 2.06.1980, w: tegoż, *Wiara i kultura*, dz. cyt., s. 80.

¹¹ „Wpisane jest w duszę człowieka wezwanie do nieśmiertelności. Wpisane jest ono w duszę artysty, gdy dziełem swego talentu, swego geniuszu, stara się przekroczyć granicę przemijania i śmierci”. Jan Paweł II, Homilia wygłoszona w czasie Mszy św. Jubileuszu Roku Odkupienia dla artystów, Rzym, 18.01.1984, w: tegoż, *Wiara i kultura*., dz. cyt., s. 256.

- Wskazuję na uniwersalne wartości ludzkie promowane przez sztukę¹².

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Uczniowie proszeni są o przygotowanie w grupach prac dotyczących wkładu polskich twórców i naukowców w postęp cywilizacyjny.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Poznawcze działanie osoby wiąże się z nieustannym kontaktowaniem się z poznawanym bytem, nie jest ono procesem oderwanym od rzeczywistości. Młody człowiek jest zmotywowany do zdobywania wiedzy i przemieniania siebie, aby bardziej urzeczywistniło się jego człowieczeństwo, spełniło jego osobowe powołanie. W dochodzeniu do prawdy młody człowiek umie wykorzystać zarówno swoją pracę, jak i zdobycze nauki i sztuki. W swojej twór-

¹² „Na tym zdaje się polegać główny rozdział dramatu współczesnej ludzkiej egzystencji w jej najszerszym i najpowszechniejszym wymiarze. Człowiek coraz bardziej bytuje w lęku. Żyje w lęku, że jego wytwory – rzecz jasna nie wszystkie i nie większość, ale niektóre, i to właśnie te, które zawierają w sobie szczególną miarę ludzkiej pomysłowości i przedsiębiorczości – mogą zostać obrócone w sposób radykalny przeciwko człowiekowi. Mogą stać się środkami i narzędziami jakiegось wręcz niewyobraźalnego samozniszczenia, wobec którego wszystkie znane nam z dziejów kataklizmy i katastrofy zdają się błędąć. Musi przeto zrodzić się pytanie, na jakiej drodze owa dana człowiekowi od początku władza, mocą której miał czynić ziemię sobie poddaną, obraca się przeciwko człowiekowi, wywołując zrozumiwały stan niepokoju, świadomego czy też podświadomego lęku, poczucie zagrożenia, które na różne sposoby udziela się współczesnej rodzinie ludzkiej i w różnych postaciach się ujawnia”. RH 15.

chości postępuje etycznie, odpowiedzialnie, mając na uwadze godność osoby ludzkiej.

1.10. ZAGROŻENIA

Praca i twórczość człowieka mogą się obrócić przeciwko niemu. Przestaną służyć jego realnym potrzebom, nie będą przyczyniać się do jego rozwoju¹³. Istnieje zagrożenie, że praca i twórczość człowieka stracą wymiar ludzki i przestaną być godne człowieka. Praca i twórczość człowieka mogą się obrócić przeciwko niemu. Przestaną służyć jego realnym potrzebom, nie będą przyczyniać się do jego rozwoju¹⁴. Istnieje zagrożenie, że praca i twórczość człowieka stracą wymiar ludzki i przestaną być godne człowieka.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Praca i nauka są jedną z pierwszoplanowych aktywności człowieka. Praca jest dobrem człowieka. Stanowi działalność, w wyniku której powstają wytwory kultury, dobra materialne i usługi. Nauka natomiast jest zdobywaniem wiedzy i jej porządkowaniem w odpowiednie systemy. Wykształcenie umożliwia człowiekowi korzystanie z osiągnięć nauki, kultury i sztuki.

W dzisiejszych czasach młodzież kojarzy naukę z czymś nudnym, niepotrzebnym, z czymś do czego są zmuszani. Nie mają do niej motywacji. Wielu z nich nie chce się uczyć. Zapominają, że daje ona poczucie bezpieczeństwa, poszerza horyzonty, rozwija, dodaje odwagi w kontaktach zawodowych i osobistych.

¹³ „Wiąże się z tym od razu bardzo ważny wniosek natury etycznej: o ile prawdą jest, że człowiek jest przeznaczony i powołany do pracy, to jednak nade wszystko praca jest «dla człowieka», a nie «człowiek dla pracy»”. LE 6.

¹⁴ „Wiąże się z tym od razu bardzo ważny wniosek natury etycznej: o ile prawdą jest, że człowiek jest przeznaczony i powołany do pracy, to jednak nade wszystko praca jest «dla człowieka», a nie «człowiek dla pracy»”. LE 6.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Keating ma nowe podejście do nauczania. Poezja jest dla niego żywym słowem, które wyraża pasję życia. Wiersze odzwierciedlają głęboko skrywane uczucia, a zawarte w nich słowo tworzy i kreuje rzeczywistość. Nauczyciel uświadamia uczniom, jak może wyglądać prawdziwe życie pełne pasji.

Poezji nie można ograniczać jedynie do tworzywa, jakim jest słowo. Po-
ezję możemy znaleźć w muzyce, w fotografii, nawet w posiłku, przysto-
wanym w wyrafinowany sposób. We wszystkim, w czym uda nam się od-
kryć coś nowego, w czym znajdziemy jakieś objawienie. Coś takiego może
zdarzyć się w zwykłym dniu, samo w sobie zwykłym nie będąc. Oczywi-
ście, piszcie o niebie, o uśmiechu dziewczyny, ale jeśli to robicie, niech
wasza poezja wyczaruje sąd ostateczny albo zbawienie, albo coś jeszcze
bardziej nadzwyczajnego. Nieważne co, byle wzruszało, oczarowywało,
przenikało do głębi, budziło dreszcze! I żeby sprawiało, że pocujemy się
nieśmiertelni.

N.H. Kleinbaum, *Sto-
warzyszenie Umarłych
Poetów*, Dom Wydawni-
czy REBIS, Poznań 2018,
s. 70.

W przytoczonym fragmencie nauczyciel przedstawia uczniom poezję. Twórcza działalność człowieka – sztuka może być wyrażana poprzez słowo. Bez sztuki świat byłby pozbawiony sensu. Niektóre prawdy byłyby niezauważone, a uczucia niezidentyfikowane. Sztuka inspirowała do tworzenia relacji osobowych opartych na miłości, wierze i nadziei.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Jan Paweł II, enc. *Redemptor hominis*, 15, w: tegoż, *Encykliki*, t. 1, wyd. św. Stanisława B.M. Archidiecezji Krakowskiej, Kraków 2005, s. 25.

Rozwój techniki oraz naznaczony panowaniem techniki rozwój cywilizacji współczesnej domaga się proporcjonalnego rozwoju moralności i etyki. tymczasem ten drugi zdaje się, niestety, wciąż pozostawać w tyle. I stąd też ów skądinąd zdumiewający postęp, w którym trudno nie dostrzegać również tych rzeczywistych znamion wielkości człowieka, jakie w swych twórczych załączkach objawiły się na kartach Księgi Rodzaju już w opisie jego stworzenia, musi rodzić wielorakie niepokoje. Niepokój zaś dotyczy zasadniczej i podstawowej sprawy: czy ów postęp, którego autorem i sprawcą jest człowiek, czyni życie ludzkie na ziemi pod każdym względem „bardziej ludzkim”, bardziej „godnym człowieka”? Nie można żywić wątpliwości, że pod wielu względami czyni je takim. Pytanie jednak, które uporczywie powraca, dotyczy tego co najistotniejsze: czy człowiek jako człowiek w kontekście tego postępu staje się lepszy, duchowo dojrzałszy, bardziej świadomy godności swego człowieczeństwa, bardziej odpowiedzialny, bardziej otwarty na drugich, zwłaszcza dla potrzebujących, dla słabszych, bardziej gotowy świadczyć i nieść pomoc wszystkim?

Jan Paweł II, *W imię przyszłości kultury*. Przemówienie do przedstawicieli UNESCO, Paryż, 2.02.1980, w: tegoż, *Wiara i kultura*, wyd. Polski Instytut Kultury Chrześcijańskiej, Fundacja Jana Pawła II, Rzym 1986, s. 77.

Warsztaty pracy, przy których powołanie człowieka do poznania i konstytutywny związek samego człowieczeństwa z prawdą jako celem poznania staje się codzienną rzeczywistością, niejako chlebem powszednim tylu mistrzów, czcigodnych koryfeuszów nauki i jej praktycznego zastosowania, a wokół nich młodych badaczy i adeptów nauki oraz rzeszy studentów ściągających do tych ośrodków poznania i wiedzy. Znajdujemy się tutaj jak gdyby na tych największych szczeblach drabiny, po której człowiek od samego początku wspina się ku poznaniu rzeczywistości świata, jaki go otacza – a także tajników własnego człowieczeństwa.

Zbyt często piękno, które się propaguje, jest iluzoryczne i kłamliwe, powierzchowne, oślepiające aż do ogłuszenia i zamiast pozwolić ludziom wyjść poza siebie i otworzyć się na horyzonty prawdziwej wolności wznosząc go, więzi go i czyni z niego jeszcze większego niewolnika, pozbawionego nadziei i radości.

Benedykt XVI. Przemówienie podczas spotkania z artystami w Kaplicy Sykstyńskiej, Watykan, 21.11.2009, [online:] https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/przemowienia/artystyci_21112009.html [dostęp: 17.07.2019].

Franciszek, *Sprzeciw wobec „pracy niewolniczej”*. Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, „L'Osservatore Romano” (wyd. polskie) 2013, nr 6, s. 36.

Obraz Boga pracującego [Rdz 1,26-2,3] mówi nam, że praca jest czymś więcej niż zarabianiem na chleb: praca daje nam godność! Ten, kto pracuje, jest godny, ma szczególną godność, godność osoby: mężczyzna i kobieta, którzy pracują są godni. Zatem ten, kto nie pracuje nie ma tej godności. [...] Bądźmy świadomi, że godności nie daje nam władza, pieniądź, kultura, nie! Godność daje nam praca.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

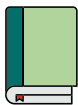
Strzeżcie się fałszywych proroków, którzy przychodzą do was w owczej skórze, a wewnątrz są drapieżnymi wilkami. Poznacie ich po ich owocach. Czy zbiera się winogrona z ciernia albo z ostu figi? tak każde dobre drzewo wydaje dobre owoce, a złe drzewo wydaje złe owoce. Nie może dobre drzewo wydać złych owoców ani złe drzewo wydać dobrych owoców. Każde drzewo, które nie wydaje dobrego owocu, zostaje wycięte i wyrzucone w ogień. A więc: poznacie ich po ich owocach (Mt 7,15-20).

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

W pracy osoba wykorzystuje i urzeczywistnia część swoich naturalnych zdolności. Podstawowa wartość pracy dotyczy samego człowieka, który jest jej sprawcą i adresatem. Praca jest dla człowieka, a nie człowiek dla pracy. Każdy powinien mieć możliwość czerpania z pracy środków na utrzymanie siebie, swoich bliskich i na pomoc wspólnocie ludzkiej (KKK 2428).

Por. KKK 1880; 1888; 2426; 2427; 2433; 2434; 2820.

IV. LITERATURA PRZEDMIOTU

Benedykt XVI, Przemówienie podczas spotkania z artystami w Kaplicy Sykstyńskiej, Watykan, 21.11.2009, [online:] https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/przemowienia/artysty_21112009.html [dostęp: 17.07.2019].

Bóg i świat. Wiara i życie w dzisiejszych czasach. Z kardynałem Josephem Ratzingerem rozmawia Peter Seewald, wyd. Znak, Kraków 2001.

Franciszek, *Sprzeciw wobec „pracy niewolniczej”*. Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, „L'Osservatore Romano” (wyd. polskie) 2013, nr 6, s. 36.

Jan Paweł II, enc. *Redemptor hominis*, w: tegoż, *Encykliki*, t. 1, wyd. św. Stanisława B.M. Archidiecezji Krakowskiej, Kraków 2005, s. 3-53.

Jan Paweł II, *W imię przyszłości kultury*. Przemówienie do przedstawicieli UNESCO, Paryż, 2.02.1980, w: tegoż, *Wiara i kultura*, wyd. Polski Instytut Kultury Chrześcijańskiej. Fundacja Jana Pawła II, Rzym 1986, s. 64-81.

Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.

Krąpiec M., *Człowiek – Kultura – Uniwersytet*, wyd. KUL, Lublin 1998.

Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.

Swieżawski S., *Dzieje europejskiej filozofii klasycznej*, wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2000.

